

IV. 4646.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ELHÚNYT TAGJAI FÖLÖTT TARTOTT
EMLÉKBESZÉDEK.

SZERKESZTI A FÖTITKÁR.

XIX. KÖTET. — 9. SZÁM.

BINDING KÁROLY K. TAG
EMLÉKEZETE.

IRTA

FINKEY FERENC

L. TAG.

(FELOLVASTA A M. T. AKADÉMIÁNAK 1924. ÉVI MÁJUS HÓ 26-ÁN TARTOTT
ÖSSZES ÜLÉSÉN.)

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1926.

100/100

Binding Károly külső tag emlékezete.

Irta és a M. Tud. Akadémia 1924 május 26-án tartott összes ülésén
felolvasta: **Finkey Ferenc** I. tag.

IV. 464

Tekintetes Akadémia!

Egy bámulatosan gazdag eredményű tanári és írói élet-pálya zárult le 1920 április 7-én, Binding Károly, volt lipcsei egyetemi tanár halálával. 47 évet töltött egyetemi katedrán, ebből 40-et a lipcsei egyetemen, melynek egyik legnagyobb disze és büszkesége volt a XIX. század nagy jogászprofessorai között. Irodalmi műveivel, különösen a nevéhez fűződő norma-elméletével, éppen egy félszázad óta volt elismert vezére a német büntetőjogi irodalomnak, igazi tanítómestere, legkimagaslóbb szellemóriása s egyúttal legfáradhatatlanabb munkása a büntetőjogtudománynak.

Binding azok közül az igazi nagy tanítómesterek közül való volt, akik nem egy egyetem, nem egy nemzet, hanem az egész művelt tudományos világ s nem egy-két nemzedék, de hosszú századok tudományszomjas emberei részére dolgoztak és világotáltak. Az ő norma-elmélete, az ő alapfelfogása a jogról, a jogtalan és a büntetendő cselekmény lényegéről, a jog és az erkölcs összefüggéséről már halála előtt közkinccse lett a művelt világ jogászainak s előreláthatólag hosszú időközön át lesz uralkodó elmélete a jogtudománynak.

Kiindulási pontját a büntetőjogi tudomány művelésében, az u. n. dogmatizálást, a tételes büntetőjog elemzését és kifejtését sokan nem tették és nem teszik magukévá, így közismert dolog, hogy ezzel a felfogással, a Binding dogmatikus iskolájával szemben *Liszt*, volt berlini egyetemi tanár, éles harcot indított, melynek eredménye lett a különböző nevű reform-iskolák kialakulása. De ha éppen a több évtizedre

nyuló büntetőjogi „iskolaháboruban“ a pálmát a reformereknek kell is adnunk a tekintetben, hogy a tételes jog dogmatikai kifejtésén kívül a társadalom védelmének, a bűnelkövetés és a büntetettek elleni céltudatos küzdelemnek a problémáit is a büntetőjogtudomány feladatai közé sorozzuk, akkor is és azoknak is, akik pedig egyenesen szembehelyezkednek a Binding irányával, el kell ismerniök az ő alapfel fogásának s az általa képviselt dogmatikus iskolának a büntetőjogi tudomány fejlesztése, a büntető joggyakorlat színvonalának emelése körül szerzett elévülhetetlen érdemeit.

Binding volt az, aki valóságos vasvesszővel verte le a reform-iskolák vadhajtasait, azokat a túlzásokat, amiket a reformálás vágyától elragadott célszerűsködők, egy ideig maga Liszt is, világgá bocsátottak és vitatni akartak. Binding mutatott rá törhetetlen eréllyel és meg nem alkuvó határozottsággal, hogy a büntetőjog legelső alapelve, igazi fundamentuma az *igazságos megtorlás* eszméje. A büntetés előfeltétele pedig a *bűnösség* és a *beszámítás*, a cselekményért való *felelősség*. Ezeket a legfőbb alapelveket ő mentette meg a reformerek túlmerész javaslataival és imbolygásaival szemben. Hogy ezek az eszmék ma és beláthatatlan ideig jövőre is alapelvei maradtak a büntetőjognak s hogy a mai büntetőjogi tudományban — egy-két túlzótól eltekintve — a reformerek körében is uralkodó eszmékké lettek, ebben a munka és a dicsőség oroszlánrésze feltétlenül Bindinget illeti meg.

A Binding halálával a német tudományosságot, sőt az egész kulturvilág büntetőjogi tudományát ért nagy veszteséget enyhíti, illetőleg kárpótol bennünket az ő kidőlteért az a ritka szerencse, ami csak a kiválasztottaknak jut osztályrészül, hogy élete főművét, amit mint fiatal kezdő tanár életcéljául tűzött ki, a „Normen“-t, sikerült a tanári pályától való nyugalomba vonulása után befejeznie. Ugyancsak kiadhatta ő maga összegyűjtött büntetőjogi és büntető perjogi nagyobb dolgozatait két vastos kötetben, melyekben régibb tanulmányait átdolgozta, kiegészítgette, több, eddig meg nem jelent tanulmányát is közreadta. Valamint összeszedte ugyancsak a nyugalom éveiben különböző közjogi tanulmányait és egy kötetben

ezeket is közrebocsátotta 1920-ban, amivel — mint önérzetesen mondja — bizonyítani kívánta, hogy nem volt egyoldaluan büntetőjogász.

Életének utolsó hét éve alatt, hét vaskos kötet munkát és számos új tanulmányt rendezett sajtó alá s szellemi kincstárát teljesen befejezve adhatta át a német jogászságnak. Gazdag hagyaték, melynek részletes ismertetése, avagy csak beható méltatása is meghaladná az emlékezésük szűkre szabott kereteit. Méltóztassanak azért megengedni, hogy Akadémiánk nagyérdemű kültagja felett tartandó mai emlékezésünkben nem kívánok a Binding műveinek részletes boncolásába bocsátkozni, — hiszen csak a Normen beható ismertetése és bírálata egy kötetet igényelne és érdemelne — hanem azt hiszem, eleget teszünk nagy halottunk iránti kegyeletes kötelességemnek, ha rövid áttekintést nyújtok az ő tudományos műveinek egyes csoportjairól s megkísérlem annak a megállapítását, minő hatással volt Binding ötven éves tanári és írói működése az anyagi büntetőjog, a büntetőperjog és a német közjog fejlődésére s mit köszönhet különösen a két előbbi tudomány az ő munkás életének.

I. Életrajzi adatok.

Binding életének külső körülményeiről nagyon kevés mondanivalóm van. Az ő élete amily gazdag volt a tudományos munkák egész sorozatában, époly szerény és egyszerű a külső eseményekben. Egyetemi tanár lett már 25 éves korában s az maradt 72 éves koráig, azután nyugalomba vonult, de nem pihenés végett, hanem azért, hogy felszabadulva a hivatalos tanári teendőktől, különösen a kellemetlen nyügnék tekintett vizsgáztatásoktól, teljes munkarejével neki-dőlhessen az irodalomnak s befejezhesse félben maradt legnagyobb művét.

1841 június 4-én született a Majna melletti Frankfurtban. Atyja ügyvéd, később Apellationsrat volt ugyanott. Mint Binding maga feljegyezi, atyja nagy tisztelője volt Hegelnek. 1860-ban ment a fiatal Binding a göttingai egyetemre történeti és jogi tanulmányok végett. Itt végezte el az egyetemi folyamat, kivéve egy semestert, amit üdülés céljából Heidelbergben töl-

tött. Göttingai tanárai közül különösen lebilincseltek G. *Waitz*, Ernst und Clara *Curtius*, *Lotze*, *Mommsen*, E. *Hermann* s a perjogot helyettesítőleg előadó *Briegleb*. 1863-ban jogtudor lett, 1864-ben pedig a heidelbergi jogi kar egyetemi magántanárrá habilitálta a történelemből és a jogtudományokból. Első tudományos dolgozata Göttingában jelent meg 1863-ban, címe a nyomozó eljárás kialakulása a római császárság korában.¹

1866 őszén hívta meg a baseli egyetem a büntetőjogi katedrára rendes tanáruul. Itt töltött négy évet. Innen 1870-ben a freiburgi, 1872-ben a strassburgi egyetemre ment, ahol azonban mindössze három semestert töltött, mert 1873-ban a lipcsei egyetem jogi kara hívta meg az elhunyt Waechter helyére a büntetőjog és a büntetőperjog tanárává. Az ősi lipcsei egyetemen — die meine Lebensuniversität sein werden sollte, mint rövid önéletrajzában mondja — töltött aztán kerek negyven esztendő. A büntetőjogon kívül jogi encyklopaédiát s 1877—8-tól kezdve birodalmi közjogot (Reichsstaatsrecht) is adott elő.

E hosszú negyven év alatt Binding neve összeforrott a lipcsei egyetemével. A nagytehetségű és az oroslánkörmeit oly korán kimutatott Bindingből itt lett hamarosan egy félelmetesen nagy szellemóriás, a büntetőjog valódi Altmeister-e, akinek hallására messze földről, idegen országokból állandóan zarándokoltak a büntetőjog munkásai. Az ősi egyetemnek, mely őt oly fiatalon professorai közé emelte, csakhamar ő adott újabb díszet és fényt. 1909-ben, mikor a lipcsei egyetem fennállásának 500-ik évét ünnepelte, e nagy jubileumi esztendőre, dacára, hogy Binding már egy izben viselte a rectori méltóságot, az egyetem újból őt tisztelte meg e méltósággal, ezuttal a jubileumi díszrectorsággal. A nagyszabású egyetemi ünnepségeken, melyeken mint Rector Magnificentissimus, Frigyes Ágost, szász király, az egyetem egykori hallgatója is ott ült a professorok között az egyetemi tanács élén, a világ minden részéből összesereglett egyetemi küldöttségek előtt Bindingre

¹ De natura inquisitionis processus criminalis Romanorum. Goettingae, MDCCLXIII.

hárult a terhes, de méltóságos feladat: az egyetemi ünnepek rendezése és vezetése. S ő ennek a különleges feladatnak is nagyszerűen megfelelt. Bizonyossága ennek a sok elismerés, amit az egyetemtől és a külső hatóságoktól nyert. A szász király valóságos titkos tanácsosi (Wirklicher Geheimerrat) címmel tüntette ki, Leipzig városa pedig díszpolgárává választotta Bindinget.

Ez az egyetlen külső fényű mozzanata különben egész életének. Egyébként a Leipzigben átélt negyven évet szakadatlan tanári és írói munkában töltötte el. Előadásai mintái voltak a legmagasabb színvonalú s a legkomolyabban tudományos egyetemi előadásnak. Emellett különös gondot fordított arra, hogy hallgatóiban a büntetőjog gyakorlati jelentőségének tudatát felébressze, s őket a büntető törvények gyakorlati alkalmazására is kitanítsa, illetőleg előkészítse. Előadásai alatt a Büntetőtörvénykönyv mindig ott volt a kezében s hallgatóitól is elvárta, hogy kezükben tartsák azt s az előadás tárgyát képező szakaszt közvetlenül lássák és olvassák.

1913-ban, 72-ik életévének betöltése után, de még teljes testi és szellemi frissességben, önként nyugalomba vonult, s elköltözött Lipcséből is.

A csendes Freiburgban, ahol annak idején, mint alig 30 éves fiatal professor a Normen első kötetét kidolgozta és világgá hocsátotta, ebben a szerinte legszebb délnémet városban, élte le a Gondviselés által a 72 éven felül még részére nyújtott hét esztendő, külsőleg nyugalomban, de belülről annál több és nagyobb lelki izgalmak közt a háború, majd az összeomlás eseményei miatt. A háború elvesztése s utána a nagy német „nemzeti császárság“ rombadőlte Bindinget, a német egységért, a germán faj dicsőségeért lángoló közjogászt és hazafit, az 1871-iki alkotmány legékesebb tollu magyarázóját, lelke mélyéig rendítették meg. Mélységes honfiúi bánatát a mindennapi szakadatlan munkával vélte csillapíthatni s ezzel eleven példát mutatni az ifjabb nemzedékeknek, miképen lehet elviselni a legnagyobb sorscsapásokat s mivel lehet előkészíteni a porba omlott szép haza felderülését.

1915-ben két kötetben megjelentek a *Strafrechtliche und strafprozessuale Abhandlungen*.

1918-ban megjelent a Normen harmadik kötete, *Irrtum* címmel. Egy hatalmas vaskos kötet, mely a bűnösség kérdésének legbonyolodottabb részét tárgyalja. 1919-ben napvilágra bocsátja e nagy mű negyedik kötetének első felét (*Die Fahrlässigkeit*), 1920-ban a második felét, az így összesen hat kötetre nőtt nagy munka záró kötetét.

1919-ben megtoldja a Norment egy rövid tankönyvvel: *Die Schuld im deutscher Strafrecht* címmel, mely főleg a gyakorlati szakemberek számára szabatosan összefoglalja a Normen tartalmát.

1920-ban mindnyájunk bámulatára még egy új kötettel lepi meg a jogászvilágot. *Zum Werden und Leben der Staaten* címmel tiz közjogi dolgot bocsát közre. S aztán három nappal halála után, 1920 április 10-én kerül ki a sajtó alól most már valóban az utolsó műve, egy érdekesítő tanulmány: *Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens* címmel. Ez a kis munka lett egyben a mester gyászjelentése. Fr. *Hoche*, freiburgi orvosprofessor, Binding régi meghitt barátja, aki a felvetett kérdéstről orvosi szempontból ír ugyan e füzetben értekezést, gyászkeretes előszóban közli a tudományos világgal, hogy a német büntetőjogtudósok Nesztora befejezte földi pályáját, a visszhang, amit rövid hattyudalának fejtegetései kelteni fognak, már a halott szavára fog válaszolni.

II. A Normen.

A német büntetőjogi irodalomnak, mely az utolsó félszázad alatt úgy gazdagságára, mint mélységére nézve valóban bámulatos arányokat öltött, kétségtelenül legkimagaslóbb alkotása, e félszázad jogi irodalmának egyik legbecsesebb műve: a „*Die Normen und ihre Übertretung*“.

Meghatóan írja le az utolsó kötet előszavában könyvének keletkezési történetét. 1865 karácsony estéjén tette le atyja asztalára — aki aggodalommal nézte, hogy jogászfia történeti tanulmányokba talál elmerülni (a régi burgundi birodalomról¹ irt első nagyobb dolgozata után) —, mintegy megnyugtatóan a „*Die Fahrlässigkeit im Strafrecht*“.¹ Eine krim-

¹ Das burgundisch-romanische Königreich, 1868.

nalistische „Monographie“ címlapját és tartalomjegyzékét. A gondatlanság kérdését, a büntetőjogi tudomány eme „mostoha gyermekét“, akarta nagyobb monografiában feldolgozni. Az eredetileg két kötetre tervezett tanulmány azonban, a német alapossággal megindult kidolgozás közben egyik témát a másik után tolt a szerző elé. A *gondatlan* cselekmény lényegének kifejtése előtt a gondatlan cselekmény élettársát (Doppelgänger-ét), a *szándékos* cselekményt vélte megoldandónak. A *bűnös* cselekvés (die schuldhafte Handlung) e két alakjának jellemzése pedig természetes előzményül kívánta meg a *jogszerű* cselekmény fővonásainak megállapítását. Így lett az első bevezető kötet tisztán jogbölcsészeti alapvetés, a normák és azoknak a büntetőtörvényhez való viszonyának szentelve.¹

Ez az első kötet az, mely Binding nevét egyszerre közismertté tette s őt nemcsak a büntetőjog, de a jogbölcsészet, illetőleg az u. n. általános jogtudomány vezéralakjai közé emelte. Itt építi fel Binding a róla elnevezett *norma-elméletet*, mely hamarosan nagy forrongást keltett a büntetőjogászok és a tételes jogbölcsészettel foglalkozó jogászság körében.

Mint bölcsészetiileg is képzett elme, Binding műve felépítésénél bölcsészeti alapot akar lerakni. Ha a jogszerű és a jogtalan cselekmény s tovább építve: a büntetendő cselekmény, majd ennek egyes alakjai, a szándékos és gondatlan cselekmény lényegét alaposan meg akarjuk érteni, nem elég a Büntetőtörvénykönyvet elővennünk s annak szakaszait exegetálnunk, mint a gyakorlati jogászok legnagyobb része teszi. A büntetőjogi tudomány emberének tisztában kell lennie azzal, hogy a büntető törvények nemcsak a legszorosabb összefüggésben vannak a hozataluk idején uralkodó bölcsészeti, közelebbről metafizikai és etikai eszmékkal, hanem mindig azok függvényei és következményei. A Normen kiépítésének idején a német tudományos világban még mindig a

---

¹ A Normen első kötetének jelentőségét eléggé igazolja az a tény, hogy ez a nehéz, elvont tárgyú kötet három kiadást ért. 1890-ben jelent meg a második, tetemesen bővített és változtatott kiadás (508 oldal, az első kiadás 234 oldalával szemben), 1916-ban a harmadik változtatlan kiadás.

Kant, Hegel észjogi iskolája az uralkodó, a jogtudományok művelői is az észjogi, illetőleg a természetjogi elméletek valamelyikét követik. Ez az elmélet azonban épen ebben az időben élte a válság éveit. Az észjog és a természetjog, újabb vezéregyéniségek hiányában, kezdte hitelét veszíteni. Az egységes német birodalom megalkotása a múlt század 60-as, 70-es éveiben — Bismarck bámulatos akaratereje és céltudatos, kitartó munkája által — kézzelfogható bizonyossággal tárta az emberek szeméi elé, hogy a jog nem elméleti levezetések eredménye, nem elmejáték, nem logikai csinált virág, de élő valóság, emberi alkotás, mely alkotásban azonban a szellemi és erkölcsi erők mellett a politikai és gazdasági tényezőknek is döntő szerepük van.

E tények látása, az új államalapítás hatalmas eseményének átélése készítette a 70-es évek legkiválóbb jogászait és államférfiát, hogy elfordultak az észjogi ábrándozástól és a tételes jogbölcselkedést karolták fel. Nem lehet itt feladatomban a német jogbölcsészeti irodalom ezen új irányának kialakulását s ezen iskola képviselőit ismertetnem, csak arra kívánok rámutatni, hogy *Ihering*, *Bergbohm*, *Merkel* és *Bierling* mellett ez új irány legkimagaslóbb képviselője *Binding*, aki már írói pályája kezdetén éles szavakkal elítéli a természetjogi légvárák szövését s utolsó műveiben is lépten-nyomon kifejezést ad abbéli meggyőződésének, hogy a tételes jog, minden tökéletlensége mellett, még mindig biztosabb alapot nyújt a bölcselkedésre, mint a természetjogi fantazmagoriák. A jogbölcselkedés tárgya a jog, az emberi cselekvések szabályozása, ami csak a társadalomban, a valóságban létezik. A jogbölcselkedés feladata tehát nem önkényes hypothesisek felállításában és azokból való levezetésekben áll, hanem igazi feladata a létező jogszabályok elemzése, alapelveiknek, összefüggésüknek kifejtése s a jog összes ágaiban érvényes általános jogi tételek megállapítása, vagyis az egész jogtudomány *általános részének* a kidolgozása.¹

Bindingnek eme kiindulási pontjával s az egész általános

¹ Tervbe vette a jog *általános tanainak* rendszeres kidolgozását. Sajnos, azt a tervét nem valósíthatta meg.

jogtudományi iskolával szemben legújabbán ugyan azt a kifogást emelik — főként az új Kantianusok —, hogy ez nem valódi jogbölcsekedés, az u. n. általános jogtudomány nem bölcsészeti, hanem tételesjogi tudomány. Akár helytálló ez az ellenvetés, akár nem, — amire e helyen nem akarok kitérni — az kétségtelen, hogy a Binding Normen-jében, különösen annak első kötetében igenis van és pedig igen alapos és mélyen szántó jogfilozófia s az ő fejtegetései a jogról, a jogszerű és a jogtalan cselekvésről, a norma-áthágás és a büntetendő cselekmény viszonyáról, úgy a tiszta tudomány, mint a gyakorlati jelentőség szempontjából mindenesetre birtak annyi értékkel, mint bármelyik hivatalosan is u. n. jogbölcseészeti munka. A büntetőjogi tudomány fejlesztése, fellendítése szempontjából pedig Binding eme táglátkörü és a legszigorubb logikai fegyelméletességü elemzése is hasonlíthatatlanul többet használtak, gyümölcsözőbbek voltak, mint a legszebb, u. n. büntetőjog elméletek, akár a Kant, Hegel idejében az ő nyomaikon gombamódra felszaporodott észjogi büntetőjogi elméleteket, akár a legújabbán ismét egymás után feltünedező új Kantianus és új Hegelianus elméleteket hasonlítsuk vele össze. Binding teremtette meg Normen-jével a büntető jogtudomány u. n. *dogmatikus iskoláját*, mely a büntetőjog alapvető kérdéseinek, a *jogtalanság* lényegének és a *büntetendő cselekmény* tartalmának, a beszámítás, a bűnösség stb. kérdéseinek, a büntetés tartalmának és céljának elméleti boncolását tekinti feladatául s az utolsó évtizedek alatt a maradandó becsü nagy művek egész sorával gazdagította a büntetőjogi tudomány irodalmát.

A Binding Normen-jének első kötete mindezen kérdések alfájával, a jogi normák és a büntetőtörvények viszonyával foglalkozik. Fejtegetéseinek eredménye dióhéjba szorítva a következő :

A bűnelkövetés lényegét a régi és az újkori nemzetek abban látják, hogy a büntettes a békét, a jogot, a törvényt megsérti. Az a ma is közkeletü felfogás azonban, hogy a tettes a büntetőtörvényt sérti meg, vagyis az ellen cselekszik, alapján téves. A büntettes nem a büntetőtörvényt sérti, hanem az annak alapját képező szabályt, normát, mely rendszerint,

bár nem mindig, időileg is előbb születik meg, mint a büntető-törvény. Ezeket a rendszerint le sem irt, nem tételes szabályokat kereszteli Binding normáknak s egész művének az az alapvető tétele, hogy a büntettes ezeket a normákat, ezeket a mondhatnánk erkölcsi tételeket, a társadalmi élet alapelveit sérti meg s ezért kénytelen és köteles az állam a társadalmi rend és igazságosság fenntartása érdekében az ily jogsértő akaratot letörni, éreztetni vele cselekményének meg nem engedett voltát. A büntetőtörvény maga már csak ennek a normát-hágásnak, az erkölcsi törvények iránti engedetlenségnek a folyamányait tartalmazza. Feljogosítja, illetőleg kötelezi a bírót, hogy a Büntetőtörvénykönyvben leirt tényálladékok elkövetőire cselekményük jogi következményét, a büntetést alkalmazza. Éles különbséget kell tehát tenni Binding szerint a *normasértés* és a *büntetendő cselekmény* között. A normasértés még nem okvetlenül büntetendő, csak akkor, ha a törvényhozás az ily engedetlenség elkövetőjére a büntetési kényszerrel írta elő. A norma e szerint szükségképeni előfeltétele a büntető-törvénynek. A norma áthágása jogosítja fel az államot az *engedelmesség követelésére* (Recht auf Botmässigkeit), illetőleg miután az változatlanul ki nem kényszeríthető, az *elégítételre* vagyis a *büntetés* jogára (Recht auf Strafe). Az állami büntetőjog a norma-áthágás abszolút következménye, — a büntetés jogának tényleges gyakorlásában azonban a szükség és az érdek az irányadó. A büntetés így lényegében: *jogérvényesítési kényszer* (Rechtsbewährungszwang, Vergeltungs-Genugtuungszwang-Strafzwang).

Az első kötetben kifejtett ezen, u. n. norma-elméletnek részletes kiépítése képezi a következő kötetek tartalmát.

A második kötet az első kiadásban „Schuld und Vorsatz“ címet viselt. Foglalkozik egyik könyvben a köteles-ségszerű és a kötelességellenes cselekvéssel, másikban a szándékos deliktummal és a szándékos bűncselekménnyel. A második kiadásban ez a rész két kötetévé nőtt. Az első félkötet címe lett: *Zurechnungsfähigkeit, Schuld*, — a második félköteté *Der rechtswidrige Vorsatz*. (633—1273 l., 1916.) A „félkötetek“ mindenike egy-egy testes kötet, melyekben a

beszámítási képesség, a bűnösség és a szándék fogalmait építi ki Binding az akaratelmélet alapján.

A XIX. század sok nagy büntetőjogásza foglalkozott ezekkel az alapvető kérdésekkel, de logikusabban, következetesebben alig fejtette ki egy is e nagyok közül az évezredek óta fennálló büntetőjog két alappilléret, a beszámítási képességet, vagyis a tetteinkért való *felelősség*, az u. n. büntetőjogi felelősség és a *bűnösség* fogalmait, mint Binding e két kötetben. Éles leszámolás ez a két kötet a determinista, különösen a materialista büntetőjogászokkal és jogbölcselekkel. A materialista világfelfogásra építő büntetőjog-bölcselek az ember legnemesebb tulajdonságát, a szabadság tudatát vonják kétségbe. Nem élt és nem él ember a föld hátán, mondja szokott erélyes modorában, aki saját tettei felett nem örült, nem bánkodott vagy szégyenkezett volna. A belső szabadság ezen bizonyítéka ellen semmiféle észokoskodás nem áll meg. Az emberi szabadságnak ez a tudata nemcsak az egyes emberre áll, de ez képezi a sarkkövét az egész erkölcsi és jogi rendnek.

A bűnösségnek a jogtudományban kettős fogalma, illetőleg jelentősége van. Első sorban jelenti Binding szerint magát a bűnös cselekvést, a deliktumot, aminek megállapítása a vádlottal szemben nemcsak a büntetés elengedhetetlen előfeltétele, de jogalapja is a büntetésnek. Ez a bűnös cselekvés mindig a „közösség jogi akarata“ ellen irányul, ennek a jogakaratnak a parancsát, a normát szegi meg. A cselekvésnek ez a normaellenessége, a cselekvésnek az u. n. objectiv tényálladéka még nem bűnösség. A jogellenes cselekvés csak akkor lesz bűnös cselekvéssé, vagyis *delictummá*, ha annak szerzője azt akarattal követte el. Ezáltal lesz a *jogellenes* cselekvés egyszersmind *kötelességellenes*.

A bűnösség szó másik jelentése szerint az: a delictum subjectiv tényálladéka. A bűn elkövetésre, illetőleg a normaát-hágásra irányzott akarat az, amit jogi értelemben bűnösségnek nevezünk. E tekintetben különösen becsesek Binding jogtörténeti kutatásai és megállapításai. Így ő mutatja ki, hogy téves az a közkeletti tétel, hogy a régi világban, a jogtörténeti fejlődés kezdetén, a primitiv jog nem ismerte a subjectiv bűnösséget, hanem csak az objectiv, azaz bűnösség

nélküli tettet (schuldlose Missetat). Binding szerint ennek sem a római jogi, sem a germánjogi forrásokban semmi nyoma, sőt az ellenkezőre vannak adatok. Az árja felfogás szerint minden bűncselekmény akarati tény (Willenswerk), minden egyéb bajokozás véletlen műve (Ungefahrwerk, a római jog szerint casus). Ép ily becsesek Binding megállapításai az alanyi bűnösség alakjainak a kifejlődésére vonatkozólag.

A Normen második kötetének második fele nagy részletességgel fejti ki a szándék fogalmát és ismérveit.

Idevágó fejtegetéseiből főként a *Hobbes* és *Feuerbach*-féle lélektani kényszer elmélettel való leszámolása érdekes. Ez az elmélet (a Binding által gúnyosan u. n. Balancirungstheorie), mely a „jogtalan szándék“ alatt a büntetőtörvény tudatával történt akaratos cselekvést érti, abból a természetjogi talajon fakadt determinista felfogásból indult ki, hogy a büntetőtörvény feladata az, hogy a büntetéssel való fenyegetés által elvegye az emberek kedvét a tervezett bűncselekmények elkövetésétől, vagyis paralizálja ezt a bűnelkövetési örömet a cselekményért kijáró büntetés képzeite által. Ennek az elméletnek hatása alatt került bele először a Feuerbach által szerkesztett 1813-iki bajor Büntetőkönyvbe az a kategorikus kijelentés, hogy a büntetőtörvény nem tudásával nem lehet védekezni, mert a törvényt mindenki ismerni köteles. A „jogtalan szándék“ tehát a büntetőtörvény, illetőleg a cselekményre a törvényben előirt büntetés tudatával elkövetett akaratos cselekvés, ami Binding szerint dogmatikai szempontból a leggroteszkebb értelmetlenség.

Épen itt látja Binding a maga normaelméletének nagy jelentőségét. Szerinte ugyanis képtelenség azt kívánni, hogy szándékos bűncselekmény alatt az illető cselekmény büntetésének vagy büntethetőségének tudatával párosult akaratos cselekményt értsük, ellenben azt igenis megkövetelhetjük, hogy a szándékosan cselekvő az illető tényálladék alapját képező normát ismerje, vagyis a *normaellenesség tudatával* cselekedjék. A jogtalanság tudata tehát Binding szerint csak a normaellenesség tudatát jelenti, nem pedig a tényálladék ismérvcinek, a bűncselekmény büntethetőségének, még kevésbbé a reá előirt büntetésnek a tudatát.

A jogtalanság tudatának hiánya, vagyis a delictum megszerzése vagy jogellenessége felőli *tévedés* e szerint kizárja a szándék megállapíthatását. A tévedéssel, mint a jogellenes szándék halálával, foglalkozik a Normen harmadik kötete. Azt a két közkeletű tételt, hogy *error juris nocet* és *error facti non nocet* veszi itt bonckés alá s a szokottnál is élesebb hangon rózza meg az e körül forgó elméleti vitákat és az ide vonatkozó gyakorlatot.

A negyedik, kettős kötetben végül eljut Binding a Normen eredeti programja szerinti tárgyához, a gondatlanság kifejtéséhez. Külön kötetet szentel a gondatlanság fogalma történeti kifejlődésének (IV. kötet, I. Rész. 1—308), a II. Rész pedig „a gondatlan delictum és a gondatlan bűncselekmény a mai közös jogban“ címet visel (309—682).

E szélesre szabott és mélyen járó fejtegetésekből elég legyen annyit felemlítenem, hogy e részben Binding valóban úttörő munkát végzett. Sem *Brunner*, sem *Mommsen*, a két legelsőrangú jogtörténész, nem értették át a római jognak és a germán jognak a jogtalan cselekvésnek az eredmény subjectiv oldalára nézve táplált felfogását. Binding állapítja meg épen e két, általa is a legmagasabbra értékelt tekintéllyel szemben, hogy sem a germánoknál, sem a rómaiaknál nem lehet kimutatni oly korszakot, melyben a cselekvést csak az eredmény alapján mérlegelik (eine Periode krimineller Erfolgs-haftung), sem valami átmeneti korszakot az eredmény szerinti értékelésről a bűnösségszerintire. A mai jogtörténeti és büntetőjogi tudomány tehát eddigelé teljesen tévúton járt, midőn az eredmény szerinti felelősségrevonást mint valami önálló kezdetleges korszakot tekintette.

E kritikai eredményen felül még értékesebbek Bindingnek a gondatlan cselekvés lényegéről, a gondatlan delictum alap gondolatáról és a gondatlan bűncselekmény ismérveiről irt mesteri fejtegetései. A gondatlanság lényegére először is két negatív tételt állapít meg: A gondatlanság nem egyszerű tiszta belső magatartás, nem a gondatlanság miatt bűnös tudatlanság, cselekvés (külső tevékenység) nélkül nincs gondatlan delictum, sőt a legjelentősebb gondatlan delictumok tiszta elkövetési cselekmények. A valódi gondatlan mulasztási

delictum is egy parancsolt actio externa elmulasztása; 2. helytelen minden vigyázatlan cselekvést, az egészen kiméletesen és ártalmatlanul lefolytat is gondatlanságnak nevezni. Az összes bűncselekmények három nagy elkövetési alakja: a sértő, a veszélyeztető cselekmény és az egyszerű engedetlenség a gondatlan delictumok tekintetében is előfordul. A közkeletű felfogással szemben, mely a gondatlan delictumok körét szűkre szabottnak véli, Binding a szándékos és a gondatlan delictumok körét egyenlő nagyra teszi. Minden kötelességet meg lehet sérteni tudatosan és tudatlanul, de bűnösen. Az a századokon át uralkodó felfogás, hogy bizonyos delictumok csak szándékosan követhetők el, annak a ténynek a félreismerésén nyugodott, hogy azok neve sokszor csak a szándékos elkövetésre utalt. Lopás, csalás, hamisítás ma is csak szándékosan követhetők el, mert a törvény a gondatlan elkövetési alakzatukat büntetlenül hagyta. Tényleg a büntetendőség szempontjából nagy a különbség a szándékos és a gondatlan delictumok közt, mert a büntetendő gondatlan delictumok száma ma is elenyésző csekély a szándékosak mellett.

A gondatlan delictum alapgondolata Binding szerint nem az u. n. gondossági kötelesség (Diligenzpflicht) megsértésében áll, mert önmagában ilyen külön önálló gondossági kötelesség nem is létezik, hanem a jogtalanság elkerülésére vonatkozó kötelesség kiterjesztésében. A gondatlan delictum ugyanis a véletlen köréből lett kiemelve, tekintettel az ilyen (gondatlan) cselekvés elkerülésének a lehetőségére. Aki tudja, hogy egy rossz tettet tervez, az könnyen abahagyhatja azt, de attól is, aki eredetileg nem tudja, hogy rossz tettet tervel, megkivánhatjuk, hogy azt abahagyja. A cselekvésre való első inger felmerülése és a kivitelre való elhatározás közti szűk időköz alatt köteles mindenki a tervbevett cselekvését megvizsgálni és az általa ismert jogi kötelességekhez hozzámérni. Átlagos objectiv mérték erre az elővizsgálatra nem állítható fel, hiszen ugyanazon ember is különböző cselekményeire különböző gondosságot fordít, — a mintaember, a diligentissimus paterfamilias zsinórmértékül való felállítása brutalis praesumptio culpaere vezetne, — a bíró egyénileg állapíthatja csak meg az egyes vádlottakra nézve, hogy fenn-

forog-e a büntetőjogi gondatlanság vagy nem. A tudatlanul elkövetett gondatlanságért csak az mondható bűnösnek, aki azt nem kerülte el, jóllehet azt az ő egyéni képessége szerint a konkrét esetben ítélő bíró ítélete szerint elkerülhette volna.

Árnyoldala, hibái, tévedései, mint minden emberi műnek, természetesen a Normen-nek is vannak. Hiszen egész kis könyvtárat tölt meg a normaelmélet s annak egyes részletkérdései cáfolatára írott kisebb-nagyobb tanulmányok és önálló kötetek száma.

Igy nézetem szerint sem állja ki a bírálatot a normaelméletnek mindjárt legelső alaptétele, a normasértés, az n. n. delictum és a büntetendő cselekmény oly éles ellentétbe állítása. Bármily következetesen és minden ellenvetést kérlelhetetlenül visszautasító határozottsággal hangoztatja Binding, hogy nagy különbség van a normasértés és a büntetendő cselekmény között s hogy a büntettes nem sérti meg a büntetőtörvényt, sőt éppen azért büntetjük, mert cselekménye hajszálpontosan megegyezik az illető büntető törvényhely első részével, ezt a kiindulási pontot erőszakoltnak kell tekintenünk. Bindingben a *jogdszi* felfogás valóságos túltengésben van, ez viszi erre és hasonló paradox állításokra. Abból a feltétlenül helyes alaphól, hogy a büntetőtörvénykönyv szabályai mindig a hozataluk idején uralkodó erkölcsi felfogás kifejezői, tehát a büntetendő cselekmény mindig vagy legalább is rendszerint pro primo erkölcstelen, az erkölcstan szabályait sértő (normaellenes) cselekmény ebből az alapigazságból azt akarja kimagyarázni, hogy a büntetőtörvények nem tiltó természetűek. Nem az emberölést, nem a lopást stb. tiltják, hanem egyszerűen a bírónak szólnak, hogy miként büntesse az ilyen cselekmények elkövetőit. Holott éppen az általa elfoglalt helyes bölcsészeti alapon, a jog és az erkölcs testvéri viszonyából folyik, hogy a Büntetőtörvénykönyv ma is, mint az ó-testamentumi Tízparancs, egyszerre és elválaszthatatlanul erkölcsi és jogi szabályokat tartalmaz.

Ez a túlzott jogásziasság vezet más hasonló egyoldalúságokra. Így arra, hogy a jogtalanság (a normasértés) lényegét pusztán az engedetlenségben, az állami akaratnak ellenszégülésben látja, figyelmen kívül hagyva annak társadalmi

(antisocialis) jellegét, vagy arra, hogy a szándék fogalmához a jogellenesség tudatát elengedhetetlennek tekinti. Holott igazabb és gyakorlatilag is helyesebb az a megoldás, hogy a jogellenesség tudata a bűnösség megállapításának, a büntetőjogi felelősségrevonásnak az elengedhetetlen feltétele, a szándék ellenben lélektani fogalom, mely önmagában se nem jogos, se nem jogtalan, hanem a cselekvés megengedett vagy tiltott voltahoz képest — átvitt értelemben beszélhetünk csak jogos vagy jogtalan, köznyelven: jó vagy rossz szándékról.

Ezen és hasonló kifogások, illetőleg ellentétes felfogások azonban semmiképen nem lehetnek akadályai annak, hogy Binding Normenjét, mely egységes elvi alapon s szigorú következetességgel építi fel a mai büntetőjog-rendszer egész épületét s hámulatos harmóniával oldja meg a büntetőjog legnehezebb kérdéseit, amely kristálytisztá világításba helyezi a mai büntetőjogi tudomány alapigazságait, hogy ezt a nagy művet a mai büntetőjogi tudomány legbecsesebb alapvető művének tekintsük.

III. A Handbuch, a Grundrissek és a Lehrbuch.

A német egyetemek évszázadok óta nemcsak a tudomány műhelyei, nemcsak a tudósok kifejlődésének, működésének arénái, de a magasabb műveltségre, a tudományok elsajátítására áhító ifjuság tanításának, nevelésének a tulajdonképeni csarnokai is. Ezt a második feladatot, a tudományok terjesztését, az újabb és újabb generációkkal való közlését, a szóbeli előadások mellett, az egyetemi professorok kézi- és tankönyvei, vezérfonalai teljesítik. Ezekbe foglalja össze és adja át az egyetemi tanár a maga szaktudományának rendszerét a maga egyéni felfogásában. Egy-egy kiváló professornak jól sikerült Tankönyve évtizedeken át igazi világítófáklyája az ifjuságnak, a leggyakorlatiasabb terjesztési eszköze a tudománynak az azzal közelebbről megismerkedni akarók részére. Természetesen minél alaposabb, minél igazán tudományosabb a Tankönyv, annál nagyobb és maradandóbb lesz a hatása az ifjuságra, a tudomány fejlődésére és a gyakorlati életre is.

A büntetőjog irodalomtörténetéből elég a XVII. század-

beli lipcsei egyetemi tanár *Carpzow* Benedek *Practica nova* (imperialis Saxonica rerum criminalium)-jára, a XIX. század elejéről *Feuerbach* Lehrbuchjára, a XIX. század közepéről *Berner* berlini professor tankönyvére, a magyar büntetőjogi irodalom történetéből a *Pauler* Tivadar domicus Büntetőjogtan-ára hivatkoznom, melyek évtizedeken át oraculumszerű vezetői voltak a büntetőjog tudományos és gyakorlati munkásainak.

Binding szintén kivette részét ebből a munkából és ennek dicsőségéből is.

1885-ben jelent meg *Handbuch* des deutschen Strafrechts c. művének első kötete, mely minden kétségen felől a legmélyebb tudományos dogmatikus munka, amit a német büntetőjog-irodalom a XIX. század folyamán produkált. Az anyagi büntetőjog általános tanainak egységes alapgondolatra épített, vaskövetkezetességgel kidolgozott tudományos rendszere e mű, mely a közkézen forgó német tan- és kézikönyvek között ma is toronymagasságban emelkedik ki. Sajnos, ez az egyetlen műve Bindingnek, amelyet befejezetlenül hagyott. Miért nem folytatta és fejezte be ezt a nagyszabású művét, ennek egyik oka saját bevallása szerint az volt, hogy a nagyarányúnak indult mű folytatása előtt szükségesnek vélte a büntetőjog *különös* részének alapos áttanulmányozását. Ennek a tanulmányának eredménye lett aztán egy másik munka: a három kötetes *Lehrbuch* des gemeinen deutschen Strafrechts, Besonderer Teil. Egy másik mestermű, mely Binding legnépszerűbb műve lett.

A *Handbuch* abbahagyásának másik, be nem vallott oka azonban talán az volt, hogy Binding maga meggyőződött arról, hogy ez a műve nem az ifjuság kezébe való, illetőleg oly mélyenjáró, nagyszabású munkának indult, mely nem pótolhatja az egyetemi ifjuság igényeihez mért s a büntetőjoggal először megismerkedni kívánó kezdő részére szükséges Tankönyvet. E célból, hogy egyetemi tanári kötelességének eleget tegyen, megírta előbb egy vékony füzetben az egész általános tanok *Vezérfonalát*, majd ennek folytatásául a különös rész *Tankönyvét*, mely utobbi, mint említettem, az anyag bősége miatt három kötetre nőtt. Ugyancsak egy *Vezér-*

*fonalat*¹ készített a büntető perjogból, mely gyors egymásutánban újabb kiadásokat érven, újabb átdolgozásaiban bátran Tankönyvnek lenne nevezhető.²

A két Grundriss és a különös rész Tankönyve kitünően sikerült egyetemi segédkönyvek. Szigoruan tudományos munka ugyan mindenik s Binding eredetisége, sajátos rendszere mindenikben érvényesül, azonban mindenikben igyekszik könnyed s népszerű lenni. A Handbuch túltömör választékos s ezért sokszor nehézkes irálya helyett itt magas színvonalú, előkelő hangon ugyan, de könnyen érthető nyelven szól hallgatóihoz, akár csak a tanteremből élőszóval a szóbeli előadásában. Maró kritikáját, a gunyoros vagdalkozásokat itt sem hagyja ugyan el, de mindig szem előtt tartja a didaktikai szempontot.

Hogy a Grundriss és a Lehrbuch, minden kitünőségeik mellett, még sem tudták utolérni a *Liszt* Ferenc, berlini professor Tankönyvének népszerűséget,³ ennek magyarázata Bindingnek az egyetemi tanár hivatásáról és az egyetemi Tankönyv vagy Vezérfonálról vallott elvi állásfoglalásában keresendő. Az ő, egész életén át sziklaszilárdan vallott és követett álláspontja az volt, hogy a tételes tudomány előadójának, aminő a büntetőjog is, nincs más feladata, mint a fennálló törvény rendszerének, tételeinek tudományos kifejtése s az annak helyes alkalmazására való kitanítása, képesítése a hallgatóságnak, illetőleg az olvasónak. A kritika csak a törvény értelmezése, gyakorlati alkalmazása tekintetében érvényesíthető, ellenben semmi szín alatt meg nem engedhető magának a fennálló törvénynek, tárgyunkat illetőleg a Büntetőtörvénykönyvnek a bírálata, annak de lege ferenda tárgyalása a hallgató vagy a Tankönyv olvasója előtt. Az ily kritika megingatja a tételesjog legelső alapelvét, a törvény-

¹ *Grundriss des gemeinen Deutschen Strafrechts*. I. kiadás, 1897., VIII. kiadás 1913.

² *Grundriss der deutschen Strafprozessrechts*. I. kiadás. 1881., VI. kiadás, 1910.

³ *Liszt* Ferenc *Lehrbuch des Deutschen Strafrecht* c. műve 1881—1919-ig 21 kiadást ért, ami felülmulja az összes német egyetemi tankönyvek sikerét.

tiszteletet. Megbocsáthatatlan bűn tehát az egyetemi tanár részéről, ha a dogmatikai fejtegetések közé *kriminálpolitikai* megjegyzéseket fűz vagy épen kriminálpolitikával foglalkozik.

Igy jutott Binding, a telivér dogmatikus, éles ellentétbe a kriminálpolitikusokkal, első sorban a modern kriminálpolitika apostolával, Franz von Lisztel. Innen a metsző, csontig vágó gúny, mellyel a kriminálpolitikát és annak művelőit lépten-nyomon üldözi, aminek kifejezését dogmatikai műveiben s a Grundrissekben és a Tankönyvben is megengedhetőnek tartotta.

Különös jelentőségű és egyenesen érdekesítő a Grundriss des gem. D. Strafrecht 8-ik kiadásának (1913) előszavában tett vallomása (Ein Bekenntnis), melyet jelentőségénél fogva az 1915-ben kiadott két kötetes „Strafrechtliche und strafprozessuale Abhandlungen“ című gyűjteményes dolgozatai élén csaknem változatlanul újból közzétett. Ebben a nagyszerű tanulmányban tesz hitvallást Binding professori programjáról. Épen az ellene „egyoldalúsága“, a képzelt ellenfelekkel, „rémekkel“ való hadakozása miatt emelt kifogásokra válaszolva büszke önérzettel mondja: „Én a büntetőjog tanítója vagyok s mint ilyen, nem taníthatok mást, mint a büntetőjogot. Ennek szenteltem egész életemet. A büntetőjog a bűncselekményt és annak jogkövetkezményeit tartalmazza, másat tanítani hallgatóimnak, akik épen ezt kötelesek tanulni, sarlatárság és lelkiismeretlenség lenne velük szemben“.

Ebből a kiindulási pontból aztán tollhegyre veszi a modern mozgalmat, az „új látóhatárok embereit“, akik „felvilágosodott szemekkel“ a bűnelkövetés megelőzésére irányuló közigazgatási jogkérdéseket (Verbrechensprophylaxe), vagyis a ma u. n. sociál-politikai kérdéseket akarják a büntetőjogi tudomány gyékénye alatt árulni s maró gúnyjal ostromozza a minden tudományos használhatóságot nélkülöző utópiákat, az óriási dilettantismust és naivságot, ami „az új látóhatárok“ embereinek javaslataiból kiárad.

Kegyetlen gúnyjal sujt le a Lombroso „született bűntettes“ elméletére. A hirhedt jelszóra, hogy nem a bűncselekményt, hanem a bűntettet kell büntetni, botránkozva kiált fel: Hiszen a büntetés feltalálása óta soha senkit mást nem

büntettek, mint a büntettest. Ez az az új látóhatár! Épen az lenne egyetlen újdonság az új halhatatlanok részéről, ha ki tudnák mutatni, hogy hogyan lehetne a cselekményt úgy büntetni, hogy „a minden nemesen érző szív részvételére anyyira érdemes“ büntettest ne sujtuk.

A Lombroso született büntettese, aki már a bölcsőben gyilkos, aki száz évig élhet a legcsekélyebb normaellenesség elkövetése nélkül, de persze a testvérgyilkosság Kainbélyegével homlokán, ez a szegény monstrum csakugyan a legkeresettebb értelmetlenségek ritkaságtárába való. Ennél csak a Nietzsche pervers gondolata a renaissance-kor büntettes-mintapéldányairól a monstruosusabb. A bűnügyi elmeorvostani iskola pedig, mely a büntetőjogi beszámítási képesség megtagadásával nemcsak a büntetéseket, de minden embert elmebeteggé degradál, valódi jogi nihilizmus, mellyel minden közösséget meg kell tagadni.

Hasonló erélyes szavakkal itéli el a bűnügyi sociológiát, mely egyszerűen kisajátítja a régi közismert tényeket és igazságokat. A modern bűnügyi sociologia egy betűvel sem járult hozzá a büntettes világ megismeréséhez, amit már rég nem tudtunk volna.

Erélyesen visszautasítja a büntetési rendszer csődjéről világgá bocsátott képtelen és tendentiosus ferdítéseket is. Azért, mert a mai büntetésekkel nem tudtuk a bűnisméltlést megakasztani, nem szabad a büntetési rendszer csődjéről beszélni? Legkegyetlenebb azonban a bűnügyi politikusoknak a büntetést pótló eszközeire (Strafersatzmittell), illetőleg az u. n. biztonsági intézkedésekre vonatkozó bírálata. Kétség-telenül igaz, mondja, sőt nevétségesen igaz, hogyha a papírpénzt eltörölnők, megszűnne a pénzhamisítás, — ha nem születnének házasságon kívül gyermekek, nem lenne gyermekölés. Csak egy hiányzik még az eltörlési ajánlatokból, töröljünk el egyáltalán az embert, ezzel megszűnnek az összes gyilkosok, — mit beszélek, megszűnnek az összes büntettek és bűncselekmények. Ez az egész „bűncselekményeküzdési“ fogalom tudományos szempontból teljesen használhatatlan. Mert amit a megelőzési intézkedésekkel leküzdeni kellene, az nem a cselekmény, hanem az arra való hajlam az emberek

összességében, a büntetőjog pedig egyedül az egyesek elkövetettnek vélt és tényleg elkövetett büntetteivel foglalkozhatik.

A bűnügyi statisztikával sem tud megbékülni Binding. A statisztika összes ágai közt a bűnügyi statisztika a legkevésbé megbízható. A bűncselekmények statisztikája egyszerűen lehetetlenség is, az igazi értékes munka e részben csak az lenne, ha ki tudnák mutatni a jogszerű cselekmények és az elnyomott bűnös hajlamok számát is.

Nagy fának nagy az árnyéka. A Binding kegyetlen kritikájában van igen sok igazság, de éppannyi igazságtalanság is. A Lombroso, Ferri, Kraepelin, Aschaffenburg s más tulzók ellen teljesen jogosult a szigorú bírálat. A született büntettes, a körülmények bábja és a „bűnözési elmebaj“-féle elméletek tényleg fantazmagoriák, melyeknek a büntetőjog se tudományszerű, se gyakorlati szempontból nem ismerheti el az igazságát, reális voltát. Ugy de ezeket a túlzásokat a büntetőjogi tudomány már jó két évtizeddel Binding Bekenntnisse előtt alaposan megcáfolta és kellő értékükre leszállította. A túlzások és a helytelen felfogások kimutatása és visszautasítása azonban nem jelenti azt, hogy valamely tudományos munka vagy mozgalom teljesen haszontalan és semmi jogosultsággal nem bír.

A mai büntetőjogtudomány, sőt maga az embertani tudomány is egyértelműen elítéli a Lombroso „született büntettes“ elméletét, a büntetteseknek külső ismérvekről való megállapíthatóságát, ennek dacára a bűnügyi embertan, mint az embertani tudomány egy részlete, illetőleg alkalmazott része nem vethető el, sőt minél alaposabb eredményeket tár fel, különösen a büntettesek lélektani vizsgálata, annál több hasznát fogja látni az e tárgyú vizsgálatoknak a büntetőjogi tudomány és a tételes büntetőjog is. Éppúgy a bűnügyi elmekörtan, a bűnügyi statisztika, a bűnügyi sociologia és a bűnügyi politika, ha egyes művelői helytelen, talán képtelen tételeket hirdetnek vagy állítanak is fel, de mindezek a mellék tudományok kétségtelenül nagy hasznára voltak a mai büntetőjogi tudomány ama nagy fellendülésének, megerősödésének, amit a többi jogtudományok művelői is nyíltan elismernek.

Binding lekicsinyelő álláspontja a büntetőjog említett mellék tudományairól nem is érthető meg másképen, minthogy

ő, a nagy elméleti jogász, a büntetőjog alapelveinek megingatásától, a Btk. alappilléreinek helyessége felőli kételybe eséstől féltette a büntetőjog gyakorlati munkásait. Ő mint jogbölcész világosan látta, hogy a büntetőjognak a XIX. század nagy jogbölcészei által tisztázott alapjai, az igazságos megtorlás, az elkövetett bűncselekményért való jogi felelősség, az alanyi bűnösség mérve szerinti bűnhődés oly megdönthetetlen elvei a fennálló büntetőjognak, amelyekben a büntetőjog gyakorlati művelőinek kételkedniök sem szabad. Ha a jogásznak legelső erénye a törvénytisztelet, ez az erény, illetőleg kötelesség, még fontosabb a büntetőjogászra, aki azzal a jogággal foglalkozik, mely a törvény megtartására vonatkozó kényszerítő szabályokat tartalmazza. Ez az alapgondolat, a jog, a törvény tisztelete, mint a társadalmi rend és béke fennállásának legbiztosabb talpköve, vezette Bindinget arra a conservatív, sőt bizonyos tekintetben orthodox felfogásra, hogy a büntetőjog tudományos feldolgozójának és tanulójának nem is szabad másra gondolnia, csak a büntetőtörvényre. Ez a felfogás amily szép és imponáló lehet a gyakorlati büntetőjogászok előtt, tudományos szempontból kétségtelenül egyoldalúság s a tudomány és a tételes jog fejlesztése tekintetében hátrányos is.

Teljesen távoltartotta Binding magát egész életén át a különböző nemzetközi bűnügyi egyesületektől és kongresszusoktól, amiket nem tartott eléggé tudományos jellegűeknek. Ehelyett annál nagyobb buzgalommal és odaadással támogatta a legtudományosabb jellegű német büntetőjogi folyóiratot, a *Gerichtssaal*-t, melynek lapjain jelentek meg legnagyobb részt azok a kiváló büntetőjogdogmatikai tanulmányok, melyek irodalmi hagyatékának harmadik csoportját alkotják. Ezek a tanulmányok dúsan kárpótolnak bennünket a bűnügyi kongresszusokról és a büntetőjogi törvényhozási munkálatoktól való távolmaradásáért. Binding itt, a büntetőjogi dogmatika terén, a tételes jog egyes, elvi fontosságú kérdéseinek a fennálló jogszabályok alapján való felfejtésében a törvény valódi értelmének, az alapgondolatnak s e gondolat gyakorlati alkalmazásának magyarázásában valóban felülmulthatatlan. A *Normen* és a *Handbuch* mellett ezek a tanulmányok

emelik Bindinget a büntetőjogi irodalom legnagyobbjai közé.

Itt kell még megemlítenem a német jogtudomány előtetele körül szerzett azt a nagy érdemét is, hogy ő volt a kiadója, illetőleg szerkesztője a *Systematisches Handbuch der deutschen Rechtswissenschaft* c. monumentalis arányú kézikönyv-gyűjteménynek, melyben a német jogtudomány legkiválóbb mestereinek, egy *Gierkenek*, *Wachnak*, *Mommsennek*, *Glasernek*, *Oetkernek*, *Brunnernek*, *Bülownak*, *Degenkolbnak*, *Labandnak*, *Sohmnak*, *Windscheidnak* stb. a jogi kézikönyvei jelentek meg. Ez a gyűjtemény valóban ércnél maradandóbb emlékoszlopa a XIX. század német jogtudományának, mely századokra fogja hirdetni e „remek jogászok“ s köztük az egyik legnagyobbnak, Bindingnek a dicsőségét.

III. A tanulmányok.

Nem lehet feladatomban e rövid emlékbeszéd keretében, hogy sorra bemutassam Bindingnek az anyagi büntetőjogba, a büntető perjogba és a német közjogba vágó összes tanulmányait, vagy csak a legnevezetesebbeket is. Külső értékelésül elég megemlítenem, hogy büntetőjogi és büntetőperjogi dolgozatai két vastos kötetben 1915-ben,¹ közjogi dolgozatai pedig élete utolsó évében 1920-ban² jelentek meg összegyűjtve. Nincs azonban a gyűjteményben az anyagi büntetőjogba vágó több nagyobb dolgozata, így a *Die Ehre und ihre Verletzung*; *Der Zweikampf und das Gesetz*. 1905.; *Die Entstehung der öffentlichen Strafe im germanisch-deutschen Recht*. 1909.; *Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens*. 1920., valamint számos kisebb tanulmánya.

E tanulmányok felölelik az anyagi büntetőjog, a büntetőperjog és a közjog egész területét.

Az *anyagi büntetőjogból* legbecesebb a részesség három alakjáról, illetőleg a bűnös alany három alapformájáról, a tettesről, az okozóról (Verursacher, Urheber), a bűnsegédről irt nagyterjedelmű dolgozata, melyben főleg a felbujtás fo-

¹ *Strafrechtliche und strafprocessuale Abhandlungen*, München und Leipzig, 1915.

² *Zum Werden und Leben der Staaten*. Zehn staatsrechtliche Abhandlungen. München und Leipzig, 1920.

galma és köre felöli vitákat és ingadozásokat akarja elintézni. Ez a probléma, mely már Feurbach idejében a legélénkebb érdeklődés és vitatkozás tárgya volt a büntetőjogászok körében, kétségtelenül ma is egyik legfontosabb dogmatikai vitás kérdés. A subjectivista felfogású írókkal szemben, akik a felbujtást közvetett tettességnek tekintik s nem tartják szükségesnek e részességi alakzat fenntartását, Binding az objectiv felfogás igazságát igyekszik megalapozni. Elismeri azonban, hogy a felbujtás eddigi fogalma szűk és nem elég szabatos. Ezért ajánlja, hogy a bűncselekmény értelmi létrehozójának, az alanyi bűnösség szempontjából legsúlyosabb bűnrészességi alaknak megjelölésére az okozó vagy szerző kifejezést állítsuk fel, amely fogalom alá biztosabban tudná oda vonni a gyakorlat azokat a részesekeket, akik nem fizikai cselekvéssel, hanem szellemi befolyással lettek igazi értelmi előidézői valamely bűncselekménynek.

Ugyancsak nagyjelentőségű volt a becsület fogalmáról, mint a *becsületsértés* védelmi tárgyról írott s két kiadást ért mélyen szántó tanulmánya, melynek alap gondolata, hogy különbséget kell tenni az emberi méltóság mint alapvető s mindenkit egyenlően megillető eredeti jog és a helyes cselekvéseink által szerzett egyéni becsület joga között. Ez a különbségtétel ma már uralkodó nézet a büntetőjogi irodalomban. Szokott erélyességgel és határozottsággal szedi szét a becsület fogalmáról keringő különböző nézeteket és ellenvetést nem tűrő határozottsággal domborítja ki a becsületnek, mint eszmei (erkölcsi jellegű) jogtárgynak sérthetetlenségét. A gyilkos megsemmisítheti életünket, a tolvaj elveheti vagyoni tárgyunkat, de a rágalmozó, a becsületsértő nem veheti el becsületünket, legfeljebb a jó hírünket csorbíthatja, amit a bírói ítélet feladata helyreállítani.

Ugyaníly nagyértékű a *párbajról* írt rövid tanulmánya, melyben mesteri vonásokkal ostromozza a párbajnak a sértett becsület helyreállítására való képtelenségét s mutat rá arra a dilemmára, melybe a katonai szabályok kényszerítik a tényleges és a tartalékos tiszteket, midőn becsületügyi eljárás útján állásbeli kötelességnek tekintik a katonatisztekre nézve a párbajozást, vagyis egy, a katonai törvény által is bünte-

tendőnek nyilvánított cselekmény elkövetését. A párbaj túlszigorú büntetésétől Binding sem remél sokat. A párbajozás elleni legbiztosabb útnak az angol udvar 1844-iki rendeletét tekinti.

Az anyagi büntetőjogot és büntetőperjogot egyenlően érdekli a *közjogi büntetés eredetéről* irt jogtörténeti tanulmánya, mely a büntetésnek a vérboszuból és a középkori compositióból való kifejlődését fejti ki valóban mesteri módon s mely szintén uralkodó elmélete lett a mai büntetőjogi tudománynak.

Perjogi dolgozatai közül legnagyobb jelentőségű és legtöbb vitaanyagot tartalmaz az esküdttbírság ellen irt hires tanulmánya. Az 1871-iki nagy államalapítás után a Btk. megalkotása mellett az új német államnak egységes Büntető Perrendtartásra is szüksége lett. A perrendtartás kidolgozásának előfeltétele a birói szervezet alakulata. A döntő kérdés pedig erre nézve az, hogy tisztán hivatalnok, szakképzett bírakra bizzuk-e a bíraskodást, vagy igénybevegyük-e a nem hivatalnok, független polgárok segédkezését is e téren. Azaz beillesszük-e az Angliában kialakult esküdtszékét a büntető birói szervezetbe, vagy mellőzzük azt. Ez a kérdés érthető vitát keltett a német szakkörökben és a törvényhozási faktorok körében, amikor az első egységes birodalmi büntető birói szervezetet kellett megalkotni.

A fiatal Bindinget, aki el volt telve a hatalmas új német császárság dicsősége iránti hazafias rajongással, megragadta ez az alkotmányjogi és perjogi szempontból egyaránt fontos kérdés. A Preussische Jahrbücher 32. kötetében 1873-ban tesz közzé egy tanulmányt („Der Kampf um die Besetzung der deutschen Strafgerichte“), melyben szigoruan tudományos deductióval mutatja ki az esküdttbírság helytelenségét és sikra száll a Schöffénbírság mellett. Ezt a tanulmányát három évvel később, 1876-ban átdolgozva könyvalakban is kiadja „Die drei Grundfragen der Organisation des Strafgerichts“ címmel, mintegy feleletül *Gneist* Rudolfnak az esküdtszék mellett irott s nagy népszerűsége jutott művére,¹ melyet Binding a „legveszélyesebb könyvnek“ minősített, amit hosszú idő óta büntetőperjogi kérdéstről irtak.

¹ Vier Fragen zur deutschen Strafprozessordnung. 1874.

Binding érvelésének súlypontja a kérdés helyes feltevé-
sére irányul. Eldöntendő: 1. szakképzett vagy laikus bíróra
van-e szükség, 2. hivatalnok vagy nem hivatalnok bírakra biz-
zuk-e a büntető igazságszolgáltatást, 3. osztható-e vagy nem
a bírói feladat, tehát az egységes bíróság-e a helyesebb, vagy
a többféle bírói szervezet, 4. mi a célszerűbb büntető bírói
szervezet Németország számára? A felelet, amit Binding e
négy kérdésre nagy alaposággal és remek okfejtéssel kidolgoz,
röviden a következő: A büntető bíraskodás jogászai képességet
kiván, a laikus bíró nem képes a tényeket sem pontosan
és biztosan megállapítani, annál kevésbé képes a beszámítás
és a minősítés jogi kérdéseit helyesen megoldani, — a hivatalnok
bíró felelősség mellett dolgozik, a laikus felelőtlenül s így ez
utóbbinak az ítélete ötletszerű, — a helyesen összeállított bírói
szervezetnek egységesnek kell lennie, vagyis egységes alap-
elvre kell fektetve lennie, — az esküdtbíróság legnagyobb
hibája, hogy ugyanazon ügy eldöntését két, egymástól külön-
választott collegium döntésére bizza, amelyek tehát esetleg
ellentétes felfogással döntenek el a kérdésnek egyik és másik
részét, — végül egy államnak a bírói szervezetét nem szabad
több, egymást kizáró elvre felépíteni, hanem egységes alap-
gondolatra kell fektetni. Az esküdtbíróság mind a négy feltett
kérdés szempontjából helytelen és célszerűtlen.

Binding ezt a fiatalkori felfogását következetesen meg-
őrizte és vallotta élete végeig. Ennek bizonyosságául ezt a művét
erősen kibővítve és kiegészítve 40 év múlva újból kiadta az
Abhandlungen II. kötetében, kiterjeszkedve az 1905-iki büntető-
perjogi reformbizottság munkálataira is. Mint 75 éves aggasz-
tyán, ugyanazzal a fiatalos tüzzel szórja sziporkázó nyilait az
esküdtszék ellen, mint 1875-ben. Kegyetlenül lebirálja az új
javaslatot is, mely szerinte egy lépéssel sem jelent haladást
az 1873-iki, Friedberg-féle javaslatához képest. Épilyen lesújtó
bírálatot mond pár metsző szóban az 1909-ben a birodalmi
gyűléshez benyújtott javaslatról, nemkülönben a fennálló, alap-
jában különböző elvre épített hét bírói szervezetről. A vita
ma is azon a ponton van, ahol 1876-ban állott s Binding
most, 1914 végén, amikor a tanulmány átdolgozását befejezte
— kénytelen fenntartani a jury hasznavehetetlenségéről, ille-

tőleg monstruosus és veszedelmes voltáról alkotott véleményét. Fenntartja a Schöffengericht relativ előnye felőli nézetét is, de ha a nép odafejlődik, hogy becsülni fogja tudni az erős szakképzett hivatalnok bíróságot és szívesen fogadja el annak kezéből az igazságot, a Schöffeneknek is el kell tűnniök az esküdtek után.

Amily készséggel ismerte el azonban a német tudományos világ a Binding vezéri tekintélyét s amily hódolattal hajoltak meg az újabb és újabb írói nemzedékek — az ellenkező nézetten levők is — az ősz mester előtt, — a német büntető bírósági gyakorlat s ennek vezetője, a lipcsei Reichsgericht annál merevebben zárkózott el az ő elméleti tételeinek befogadása elől. Pedig Binding maga rendkívül nagy súlyt helyezett tudományos tanításainak gyakorlati jelentőségére és a büntető igazságszolgáltatásban való érvényesítésére. Ezt akarta elérni azzal is, hogy mint annak idején Carprow, úgy ő is 20 éven át ténylegesen is részt vett a lipcsei Landesgericht munkájában, mint szavazó bíró, aminek emlékére utolsó büntetőjogi nagyobb művét (Die Schuld im deutschen Strafrecht, 1919.) „a német büntető bírónak, köztudóknak és védőknek“ ajánlja mint „öreg bíró“ (gewidmet von einem alten Richter).

Ennek az ellentétnek s a negatív eredménynek, amit Binding tanításai a gyakorlati igazságszolgáltatás legfőbb fórumán szenvedtek, egyszerű magyarázata a Binding harcias irmodorában keresendő. Amily kegyetlen volt az irodalmi kritikáiban, egy-két odavetett gúnyos szóval agyoncsapva a gyenge kísérleteket, nem ritkán azonban érdemes műveket is, — úgy nem kiméleteskedett a legfőbb bíróság ítéleteinek bírálatában sem. Ez a túlélés kritika tette őt népszerűtlenné a Reichsgericht előtt s akadályozta tantételeinek a gyakorlati érvényre emelését. Ennek dacára mégsem mondhatjuk, hogy Binding félszázados működése a német büntető igazságszolgáltatásra nem lett volna hatással. Nemcsak az alsóbíróságok, de a Reichsgericht is sok kérdésben öntudatlanul is átvették, alkalmazták a Binding igazságait. De mindenesetre nagy kár, hogy más nagyhorderejű kérdésekben, így az okozatosági elmélet vagy a vád és nyomozó elv érvényesítése

tekintetében a Reichsgericht nem fogadta el „a professor“ Bindinget profétájának.

Legyen szabad végül egynéhány szóval megemlékeznem a tanulmányok harmadik csoportjáról, *közjogi* dolgozatairól is, melyekből a styl ragyogó elegantiája mellett első sorban a sziv legbelsejéből fakadó erős nemzeti érzés, a nagy német birodalom 1871-iki alkotmánya iránti rajongás, a német nemzet egysége és nagysága iránti lelkesedés és odaadó szeretet tűnik és tündöklük ki.

Négy főcim alatt tiz tanulmány van a „Zum Werden und Leben der Staaten“ c. gyűjteményes kötetben. Legértékesebb és legjelentősebb az első, mely az egész kötetnek nagyobbik felét teszi. *Zum Werden der Staaten* összefoglaló cím alatt a német birodalmi egység létrejöttének egyes szakaszait rajzolja. Az 1848/9-iki államalapítási kísérletet a frankfurti Pál-templomban, amelynél ő mint hét éves fiucska feketepirosarany kokárdás zöld tornász kalappal állt sorfalat, s csodálkozva szemlélte a bevonuló öreg szemekben felcsillanó könnyeket, — aztán a német szövetséges állam (Bundesstaat) megalapítását 1850-ben az erfurti parlamentben, — majd az észak-német szövetség alapítását, amit már mint fiatal ember élt át „ujjongó szívvvel“, — végül a teljes államalapítást, a törvény útján való államképzést (Elsass-Lotharingia államosítását.)

Tragikus iróniája a sorsnak, hogy Binding tanulmányának ez az 1910-ben megirt része már csak 1920-ban láthatott napvilágot, amikor az oly szépen, rendszeresen, „etappenweise“ történt új államalapítás tárgya, az 1871-ben márc. 2-án a nagy német birodalomba bekebelezett tartomány ismét csak erőszakosan, extra et supra legem, leszakított az anyaállam testéről.

Binding lelki nagyságát azonban, a német alaposság és kitartás egyik ragyogó mintájának törhetetlen energiáját eléggé igazolja az a tény, hogy az 1918-iki összeomlás, a büszke német császárság összeroppanása után is képes volt folytatni és befejezni a német nemzeti állam kialakulásának államtani kifejtését. A *Zum Werden der Staaten* című nagy tanulmány ötödik s befejező részét 1919-ben írja meg: *Die Vereinbarung*,

Ihr Begriff, Ihre schöpferische Kraft. Ez a remek államtani tanulmány elméleti kifejtése, beható igazolása és védelme az észak-német szövetség, illetőleg a német egység jogi alap-gondolatául felállított „egység” elméletének.

A német egység jogi megalkotásának jogi alapgondolataul mint általános jogi igazságot Binding az összes német népek és kormányok közakarátának megszületését, vagyis az u. n. egységet állítja fel. Jogi felfogása szerint ugyanis éles különbséget kell tenni a szerződés és az egység között. A szerződésben szigorúan véve nincs akarategyesítés, hanem csak az egyezkedők akaratának megkötése. A szerződő felek akaratának tartalma különböző, tehát azok közakarattá nem olvadhatnak össze. Míg az egység éppen a különböző, de tartalmilag hasonló akaratok összeolvadása. Ez az egyetlen eszköze a közakarát kiképződésének. A nem oktroyált, hanem u. n. egyezményes alkotmány tehát valódi akarategyesítés oly személyek között, akik akár uralkodók, akár alattvalók legyenek, jövődre közösségi életet akarnak élni s e célból közakarátot kívánnak teremteni.

Binding itt nyilván a Hugo Grotius, Rousseau, Kant s az egész természetjogi és észjogi iskola által hirdetett u. n. szerződési elmélet helyett akar egy biztosabb, reálisabb, igazabb államkeletkezési elméletet alkotni. Ennek a szerinte új elméletnek a megalapozását végzi el az 1919. év nyarán, élete utolsó nyarán megírt terjedelmes dolgozatban. Büszkén hivatkozik arra, hogy az általa felállított egységi elméletet, illetőleg új államtani fogalmat több kiváló államtani író, így *Jellinek* és *H. Triepel* magukévá tették és bővebben kifejtették, akik elsőrangú tudományos felfedezésnek minősítették Binding ezen új elméletét.

Az egységi elmélet ad Binding szerint helyes feleletet a nemzetközi jog kötelező erejére nézve is. A nemzetközi jog szerinte nem egyéb, mint kifejezett vagy hallgatólagos meg egyezés meghatározott számú állam között. Miután így a nemzetközi jogi tétel csak bizonyos meghatározott számú állam közakarátát jelenti, az ily tétel csak az illető államokat köti. A nemzetközi jog nem külső közjog, nem is államfeletti jog, hanem a különböző államok tartalmilag hasonló akaratának egyesülése.

Nem az én feladatomban, hogy ennek az új egyesülési elméletnek közjogi értékét és jelentőségét megállapítsam, de annyit mindenestre állíthatok, hogy ez kétségtelenül nagy tudományos haladást jelent a régi és még mindig kísérő szerződési elmélettel szemben. Binding érdeme, hogy a szerződés és az egység közötti fontos jogi különbségekre helyesen rávilágított és az államalapítások nagy tényének s ezzel a jog kötelező erejének jogbölcsészeti megoldásához szilárdabb alapot próbált nyújtani.

A többi közjogi dolgozatai is kivétel nélkül a legalaposabb kutatásokra épített érdekesítő tanulmányok. Lelkesedéssel ír a császárról, illetőleg a császár jogállásáról a német bifodalomban. Az új német *nemzeti* császárságról, melynek megteremtésével 1871-ben a német nemzetnek csaknem ezeréves vágya valósult meg. Éles boncolókését bátran belevágja a parlamentarismus legvitásabb kérdéseibe. Birálat alá veszi a parlamentek alakítására vonatkozó különböző felfogásokat, a parlament önvédelmi jogát saját tagjai ellenében, a parlamentnek krónikus betegsége, a kisebbség zsarnokoskodása elleni biztos és jogilag egyedül helyes ellenszertül az állam-bíróóság felállítását kívánja a parlament mellett.¹

---

¹ „Die Notwehr der Parlamente gegen ihre Mitglieder“ c. tanulmányát alapos birálat tárgyává tette Concha Győző, a magyar politikai tudomány Nesztora, „Új elmélet a parlamenti intézmény orvoslására“ c. nagyértékű dolgozatában (L. Budapesti Szemle, 1915. 457. sz.). Helyesen mutatja ki Concha, hogy az önvédelmi jog analogiája nem találó, a parlamenten kívül álló állambíróóság eszméje pedig nem alkalmas a parlamentek alásúlyedtek tekintélyének helyreállítására. „Mindazáltal Binding gondolata igen becses, mint az obstructio jogellenességének teljes világitásba helyezése“ s „legjobban feltünteti e betegségnek végzetes, válságos jellegét, melyet erőhatalommal is ki kell irtani, ha a parlament, azaz a nemzet a maga szabadságát veszendőbe engedni nem akarja“, Concha Gy. szíves értesítése szerint Binding hosszabb levélben válaszolt a birálatra, a német közjog sajátosságaiával védelmezve a maga álláspontját. Egyébként Binding e tanulmányában érdekes forrásdolgozat gyanánt idézi *Wlassics* Gyulának Die Reform des Parlamentsrechtes (Ungarische Rundschau III. 753.) c. cikkét.

Tekintetes Akadémia!

Binding tanári, írói és hazafiui működésének ez a vázlatos ismertetése is talán igazolja azt a meggyőződésemet, hogy vele és benne korunknak egyik legnagyobb jogtudósa, a német büntetőjogi irodalomnak pedig kétségtelenül vezető szelleme, legerősebb oszlopa dőlt ki.

Binding kétségtelenül nagy volt mint tanár, nagy volt mint német hazafi, de legnagyobb volt mint író, mint a büntetőjogi tudomány bámulatos eredményü művelője és fejlesztője, kihez hatására és jelentőségére csak a XVII. század *Carpzow*-ja és a XIX. század első évtizedeinek *Feuerbach*-ja mérhető. Emelkedett szelleme, bámulatos boncoló, elemző képessége, bölcselkedő hajlama mellett kiváló gyakorlati érzéke s ragyogó, választékos, igazi classicus irálya azonban hasonlíthatatlanul felibe emeli őt e két nagy elődének.

Ő volt az, aki a bölcsészet és a jogtudományok s különösen a jogbölcsészet és a büntetőjogi tudomány viszonyát végérvényesen tisztázta s a büntetőjogi tudománynak a gyakorlati jogérettel, a büntető igazságszolgáltatással való kapcsolatát is a leghelyesebben körvonalazta. Ő készítette meg a jogbölcsészet talajába beágyazott, de a tételes büntető-törvénykönyvre támaszkodó s a büntető bírósági gyakorlat elvi irányítását célzó büntetőjogi dogmatika remekmintáit, melyek nemcsak az általa vezetett vagy vele rokonszenvező konservatívek, de a büntetőjogtudomány minden komoly munkása előtt örökbecsű példányképek maradnak beláthatatlan időnkig.

Ezt a nagyértékű munkásságot kívánta Akadémiánk is megtisztelni és kitüntetni, midőn Bindinget, már 33 évvel ezelőtt, 1891 május 8-án külső tagjává választotta. Örizzük meg emlékét hálás kegyelettel.
